

Leat Klingman, *Girl Puking Fence from Balcony*, 2004, installation

דלית גורביץ' וליאת קלינגמן שתי אמניות ישראליות החיות בניו יורק

רצונם של אמנים מכל העולם למצוא את סוד ההצלחה בניו יורק לא פסח גם על אמנים מארצנו הלומדים בהקפדה את הקודים המקומיים, והבינו כי יש לשנות בעיר האגדולה וליצור בה כדי להתקרב למצב שבו מתחילה לחתיכח ליצירותיך ברצינות. שתי מילוט המפתח הן 'להתערב' ו'זמן'...

נעה מורדוק-סימונסון

הולכים לשאריות האמריקאית. יש להם סניף שאחראי על לימודי אקדמיים באמריקה, נתן לשלים ולקבל מנוי לשנה או לשנתיים, ולעבור את התהיליך בעורמתם. זה מה שני עשייתי. יש להם ספרים עם כל המידע על בתיה הספר השונים, על מלאה, על מה ציריך לעשות בריאון... במשך שנתיים הכתבי תיק עטדות כדי שבתום התקופה יהיה לי תיק מאושש שהוא אוכל לשלה לבתי הספר. פניתי לעשרה בתיה ספר וקיבلت תשובה חיובית מוחמישה. **הייתי צריכה** לבחור בין לנדון לת'יו יורק. כיוון שאת לנדון כבר חוותתי, החלטתי לנסוע לת'יו יורק.

دلית גורביץ' הגיעה לעיר ללא שום עוגן ולא מסגרת. את גורביץ' ואת בן זוגה, מוטי, פגשתי בסטודיו שלה, שאף הוא ממקום טויליאמסברג. היא נולדה בקייטץ עין השלושה להורים שעלו מדורם אמריקנה. ללימודיו התואר הראשון בחורה בחוות לאמנות יצרה באוניברסיטת חיפה, ובמקביל שילבה לימודי הוראה. בחיפה גם למדה לרשום ולצייר אצל אבישי אייל. בעידודה של האמן צibi גבע עברה ללמידה במדרשה לאמנות בבית ברל וניסתה להתרערות בסצנת האמנות בתל אביבית. אחרי כשנה החליטו דלית ובן זוגה לנסות את מדם בעיר האגדולה, ניו יורק.

שתיהן התחלקו את דרכן האמנותית לפני יותר מעשור. שתיהן עוסקות ביצירה אמנותית מתמדת. הן הגיעו לניו יורק לפני שנים אחדות ומתארחות בשכנת ויליאמסטרג בברוקלין, ושתיהן מעוניינות להשתלב בסצנת האמנויות הנניי יורקית-בגלואומית. לעומתם אמנים אחרים החלמים לכטש את העולם, ליאת קלינגמן ודלית גורביץ מנסות למשם את החלום, כל אחת בדרכה, באמצעות עבידה יומיומית אינטנסיבית ותוך ניסיון להשתלב בחווי הילילית האמנות המקומית. נכון להיום, נראה כי המאמץ מתחילה להניב פירות.

לייאת קלינגמן הגעה לניו יורק לפני יותר משנתיים כדי להמשיך בלימודיה. לא מכבר סיימה בהצלחה את לימודי התואר השני באמנות ב-SVA (School of Visual Arts), אחד מבתי הספר המובילים בעיר. היא מלמדת אמנות בבית ספר לחינוך מיוחד ועסוקה בהכנות לקראות שתי תערוכות שיוצאו בחודש הבא. במשך ארבע שנים עבדה באופן עצמאי בסטודיו, הלכה לתערוכות, סיימה את תכנית השנה החמישית עצמאית בסטודיו, ואך הציגה בתערוכת הסיום של בית הספר. במקביל עבדה כל העת על תיק עטדות שישמש אותה בניסיונותיה להתקבל לבתי ספר בחויל.

"איך בכלל מתחילה? איך ידעת על SVA?"

בחסרת אוניות. תחרשות התלישות וחוסר האוניות שמקנית הדמות מתחזמות באמצעות משקפת הפלסטיק שהרכיבה האמנית לילדת. בשוקפית נראה חנות ילדים עומדת סביב שולחן שעליו צלחות ובנהן כיבוד. הסיטואציה מזכירה מסיבה יום הולדת הנערכת בגין. היא בולטת במיוחד בהיותה צבעונית וגדולה. כך מפגישה אורביצ' את היחיד ואת הקטוצה. באמצעות המתח הויזואלי המתקיים ביןיהם היא מציבעה על הקונפליקט בין הצורך להשתירך לקטוצה לבין הצורך בעצמאות. היא אינה קובעת, לטוב או לרע, מה יהיה תוצאות המפגש, אלא מדגישה אותו ומחזירה את התהיה על מהות ה'יביח' אל הצופה.

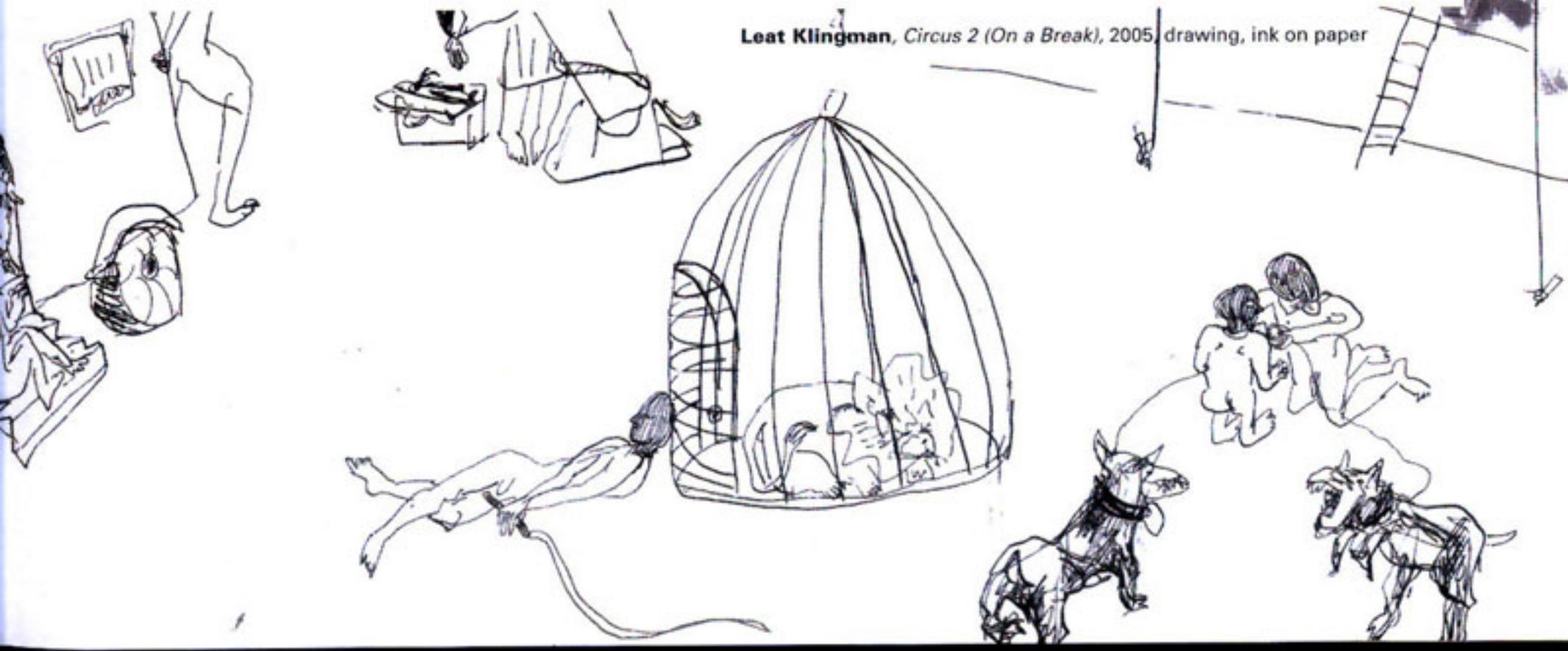
העטודה *Age 11* מפגישה וידיאו המוקדם בחזרתיות עם ציור (שניהם בעלי ממדים זהים). הסרטון המוקדם על הקיר מוסיף לציור וקוטע אותו בעת ובעונה אחת. המתבונן בעטודה נשאב לתכנים החזקים המופיעים בציור במקביל לילדת הרצה בוידיאו, השובה את עינו. העין מدلגת מן הוידיאו לציור וכן הציר לחזרה אל הוידיאו. השילוב שיוצרה האמנית בין הציור לבין המדיום הדיגיטלי מעורר השתאות ומעצים את חווית ההתבוננות בשניהם. מעבר לכך, המפגש בין הציור, שהוא המשך למסורת אמנותית בת אלפי שנים, לבין וידיאו המתקיים רק כשלושים שנה, מעיצים את הקונפליקט האלום בעטודותיה של אורביצ' בפרט ובעולם האמנות בכלל: היחס בין המסורת, האידיאלי, הימונרי (*הציור כמו הקיבוץ בראשית דרכו*) לבין החדש, המבריק, הנוגע והתזויתי (הן הוידיאו והן האמנית המבקשת להשתחרר ממערכת מוסכמת אחדיה).

יצירותיה של אורביצ' נשאות אופי פסיכולוגיסטי, אולי בשל העוצמה שמשדרות הדמויות, עוצמה המתהווה באמצעות טכניקת הציור והקומפוזיציות הנעוות. אורביצ' מזכירה את לוסיאן פרויד (Freud) כהשפעה אמנותית. אכן, גם היא כמוה מנסה לחזור אל פנימיותן של הדמויות שאוותן היא מצירת, ובambilם אחרות – היא בוחנת את עצמה באמצעות הדמויות שבציור. בדומה למשמעות המכחול האקספרסיוניזם בציוריו של פרויד, כך גם הדמויות של אורביצ' נבנות באמצעות דגשים צבעוניים ועטדת מכחול אינטנסיבית. אצל שניהם הריאליות הנוקב נושך למעטות ולמהירות. נקודות המבט השונות מותירות את הצופה המתבונן ביצירות של אורביצ' כמו שאנו יכולים להישאר אדיש. הן מטלולות ומעמידות אותנו מולן לשעה ארוכה.

לאורך השיחה עם אורביצ' נדמה שאכן האמנות הייתה המנע העיקרי מאחוריו המעביר לנו יירק. היא מדגישה את ההבדל ביחס לאמנים בישראל ובניו יורק: "באץ שמים אותו במקלטים;פה יש לך לפוטרים שלמים, בניינים שלמים שהם רק לאנשים... פה אנשים חיים, נושמים אמנות. באץ זה היישרדות. אמנות היא מותרת. אורביצ' ובן זוגה חיים בניו יורק למעלה מארבע שנים, הם מעוררים בסצנת האמנות הניאו יורקית ובגלריות שכונתם, ויליאמסברג – אזור מתחפה שכיכום נחשב למרכזי. באוקטובר תיפתח תערוכת היחיד הראשונה שלו באחת הгалריות הנוחשנות בוויליאמסברג, Dam, Stuhlstrager. באותו אירוע עתידה אורביצ' להעלות שתי תערוכות נוספות במהלך השנה הבאה".

השינוי הפיסי, ככלומר המעביר לנו יירק, לא הביא לשינויים קיצוניים בתכנים המעשיים את האמניות מזו ראיית דרכן. למרות המרחק מן הארץ, תכניםים "ישראלים" משתקפים במידה רבה בעטודתן. הקיבוץ הוא הקשור את עטודותיה של אורביצ' לארץ. בסדרת הציורים שתוצאתה בתערוכתה היא מתארת את עצמה מילדות ועד גארות ואת משפחתה בחוורי הקיבוץ שבהם גילה, כמו שhoneca במסורת הלינה המשותפת. דזוקה הפער בין הקהל האמריקני להקהל הישראלי הוא שהביא את ^בהמנית להרחבת עטודותיה ולשלב בהן גם וידיאו. בביוריה בארץ אספו דלתת ומוציא מחברי קיבוץ סרטים שצולמו במלצת סופר-8, חלקם סרטים אישיים וחלקם פרקים בתיעוד *התהווות הקיבוצי הישראלי* (אורביצ' מדגישה את שיתוף הפעולה המרשימים של חברי הקיבוץ). לאחר שעות של צפייה בסרטים (והמרותם לדVD), נבחרו התמונות שילו את ציוריה. על הבחירה בווידיאו כתוספת לייצירותיה אומרת אורביצ': "ראיתי בזמןו את התערוכה של מיכל רובנר בצלסי, והבנתי שאפשר לחבר וידיאו עם כל מיני דברים... אחרי הרבה שנים שאני רואה פה הרבה אמנות, זו אחת התערוכות שהכי ריאשו אותי. בעיקר המדייה. מבחתתי היא שברה הרבה מסורות". השפה הויזואלית שפיתחה אורביצ' מרתקת. הציורים הצבעוניים דחוסים בדמותם הממוקמות על פני המצע (משטחי עץ). כמעט בכל ציור ישנה תוספת של אובייקט, רדי-מייד, המוליך את תכני הציור למקוםות מגוונים נוספים. כך קורה בציור *Age Two*: על פני מצע העץ מצוירת דמותה של אורביצ' כילדה בת שנתיים. בראשה זר ובידיה בובה. הילדה מלאת את מרחב התמונה וננדית למתרנן בה.

Leat Klingman, Circus 2 (On a Break), 2005, drawing, ink on paper

Dalit Gurevich

Dalit Gurevich, Age Twenty, 2004, acrylic and gold leaves on plywood

Photo: Moti Perpinai

חוות הזורת של הרקניות, של הליצנים ושל מלאפי החיות. כך מוצאים הטרוריסטים והקרקס מהקשר ביצירותיה, ומקבלים משמעות שבדרכן כלל אינן מchioחות להם. אנו עוקבים אחר רישום פיארטיבי, שבו דימויים הנחננים לזיהוי בבהירות ייחסית. מן הצד الآخر, והדבר נובל במיוחד בחלקו הימני של הרישום, באוהל הקרקס, הקו אינו חד ממשעי; הוא מופיע ונעלם לסירוגין, לעיתים הוא רוטט, והדיו (באוהל הקרקס) מונחת כך שהוא נראה גם ככתם צבע עצמאי ומיקנה לרישום ממד רב ממשעי. הרישום הוא החלטי ותקף, אך בד בבד הקו ואופן הנחת הדיו משדרים עדינות והסנות. במייצב *Epic Misplacements* (2005) עזובה קליגמן, במידה רבה, את סיפורו הגבר והילדה, והשתמשה בעיקר בצורות מופשטות. למעשה היא בראה עברו שבע דמויות שגודלו כגדל כף יד ואשר פוסלו בקלקר דחוס, סביבה דמיונית. גם כאן משלבים הציור והפיסול לכדי עיטה אחת. הציור על הקיר ממשיך את הפיסול התלת-ממדי ולהפוך. כמו ברישומים, גם במייצב יש מקום להתבוננות בפרטים הקטניים המרכיבים אותו. מצד אחד אנו ערים לשלהותם של האובייקטים המפוסלים ולויופים (כמו תחנת הרוח או העץ שתכלתו נשפה) בצורה מסודרת על הקרקע, ומצד אחר, הדמויות הממוקמות עליהם מלמדות על האיים ועל הסכנה העטוננים באובייקטים. מושאים מוכרים מתרבותם במייצב: היופי נוגע במאיים, העדינות ברישומים חוותות במייצבה של האמנית, ואלה מדגישים את רגשותה לשפה הוויזואלית.

מקום של קליגמן וארביץ בשדה האמנות בניו יורק מרשימים אותו. שתיהן מדגישות כי האמנות היא עיטה יומיומית לא זורת המערבת בלבד מיצירה גם חשיפה לאמנות, בניית קשרים, נתינה, סבלנות ואורח נשימה. בעוד שבועות אחדים יעדדו עבדותיה ל/gotoה בחיללי אמנות מרכזים בניו יורק הן אין מסנוורות. ♦

בחודש הבא יעמודו רישומיה של קליגמן למכירה במסדרת יריד האמנות השנתי של ניו יורק ה-AAF, Contemporary Art Fair, המתקיים לפחות ימים מספר באזרע הרציפים המערבי של מנהטן (מממערב לצלסי), ובו מוצגות יצירות המערבי של נבחרות שמחירותן נעים בין 100 ל-10,000 דולר ליצירה. קליגמן נבחרה ליצג את בית הספר שט למדה, והיצירות הן חלק מסדרה רחבה של רישומים הנקראת "סדרת הטورو". אמנם הטورو אינם נושא המעסיק ישראלים בלבד; הוא מתקיים על פניagalotus טולו, אלא שבשנים האחרונות מזוהה ישראל, במידה רבה, עם טרוור. בהתייחס לסדרת הרישומים שביהם מתוארות דמויות הטרוריסטים, אומרת קליגמן: "זה להתייחס אל הצד האנושי שלהם. הם בני אדם, יש להם חיים, יש להם משפחה. כשאני תווה אם ההתייחסות אינה טרואוטיפית, עונה קליגמן: "מה לא טרואוטיפי ונעשה כבר ודובר ומוכר... מבחני חשוב היה להתייחס לטורוריסטים כאלו בני אדם שיש להם רגשות, שיש להם חיים, ולהעלות את הדילמה של איך אנחנו רואים אותם, והענין של טוב או רע...".

הרישומים כולם נעשו בצוירן דיו שchorah, ומיכילים דמויות המלאות את עבדותיה של האמנית כמעט מראשית דרכה. "הטרוריסט" – דמות של גבר ערום, מסכה שחורה על פניו, והילדה – המופיעה בחלק מן הרישומים ללא ראש, מצויים בסיטואציות קיומיות שונות. רישומה של קליגמן מספרים סיפור. בירקsti ממנה להתעכב על סדרת רישומים שבהם מופיעה דמות הטרוריסט/גבר בקרקס. "מדוע קרקס?", שאלתי. "כי זה אמצעי של הצגה. זה אפשר לך להיות מאחוריו משהו, מאחוריו מסכה. אבל דברים אמיתיים יוצאים שם...". קשה שלא להזכיר בקרקס של אלכסנדר קלדר (Calder) שנוצר בשלבי שנות העשרים של המאה הקודמת, קרקס שנבנה דמויות האקרובטים ומחיות, כולל עשוות מחומרים פשוטים כעץ, חוטי ברזל, בדים וניר. גם קליגמן מתיחסת לקלדר שטרטו על עבדות הקרקס מרגע דרך קבוע במויזיאון הוויטני. "משם התחל הקרקס שלי... ראייתי את הקרקס (את הסרט) כבר לפני שנתיים, כשהגעתי לנוויר. זה הים אותו. הייתה לי ממש בשוק, בכל פעם שהלכתי לוויטני, ראייתי את הסרט. ראייתי אותו עשרה פעמים... איך فهو זה פשוט נכס".

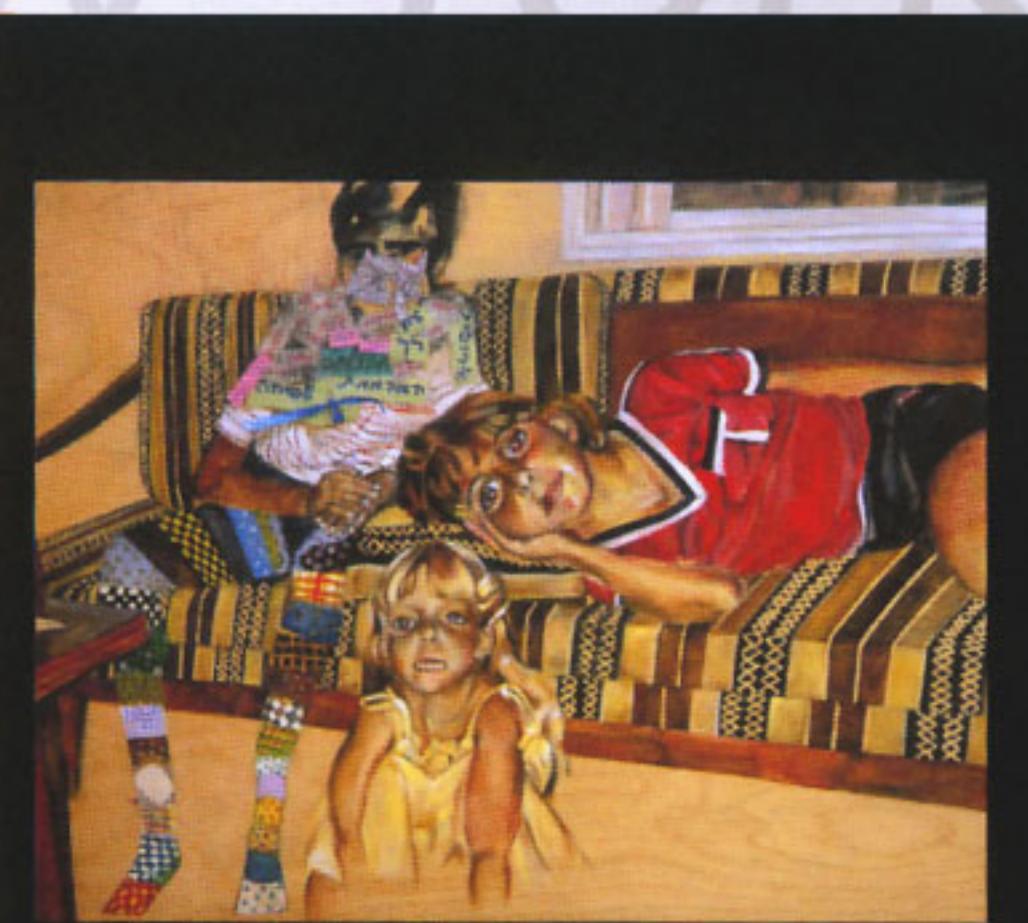
ברישום 2 Circus נראים מלאפי החיות, האקרובטים ובעלי החיים מאחוריו הקלאים. היד המשוחררת (הMOVIELA את קליגמן בעבדותיה) בחרה לתאר מצב הנע בין מציאות להזיהה. במבט ראשון נראה כי מדובר ברישום "נحمد" של אנשי הקרקס ושל בעלי החיים המופיעים בו, בעת מנוחתם. התבוננות ממושכת מלמדת כי לא הכל "נحمد". כל-כך. דו-איליות מסווג זה מתקיים במרקם עבדותיה של קליגמן. העבדות עשוות רושם חביב ומתתקתק בהסתכלות מהירה, אך, למעשה, עוסקות במצביםஇים, ביחסים כוחות ובהישרדות. קליגמן אינה מתעסקת בחוזות המשמח של הקרקס. כמו בשאר עבדותיה, היא מעוניינת במה שקרה מأخوיה הקלאים, بما שמסתתר מאחורי

Dalit Gurevich, *Age Eleven*, 2003-2005, acrylic on plywood and video projection
Photo: Moti Perpinal

Dalit Gurevich, *Age Four*, 2003, acrylic and matches on plywood.
Photo: Moti Perpinal

Dalit Gurevich, *Age Eight*, 2003-2005, acrylic and mixed media
on plywood; video on Sillera 22" TV. Photo: Moti Perpinal